

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

*Жуковська Дар'я Володимирівна,
аспірант кафедри теорії і методики професійної освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

Постановка проблеми. Про необхідність інноваційних перетворень у педагогічних технологіях навчання в старшій школі на базі Інтернет-ресурсів йдеться у багатьох законодавчих документах. Зокрема, у законі України «Про національну програму інформатизації» (№ 74/98-ВР від 4 лютого 1998 р.), «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» (постанова МОН України від 20 грудня 2000р.), «Положенні про дистанційне навчання» (наказ Міністерства освіти і науки України №40 від 21.01.2004) та ін.

Сьогодні зростає кількість сучасних ЗОШ, які використовують ресурси Інтернет у навчанні, збільшується кількість школярів, що користуються Інтернет-ресурсами. Впровадження навчання у ЗОШ за допомогою Інтернет-ресурсів дозволяє зробити його диференційованим і індивідуалізованим, дає можливість школярам розширювати власні навчальні можливості, спонукає до активної навчальної діяльності, дає можливість самостійного опанування навчального матеріалу тощо.

Ресурси Інтернету дозволяють побудувати індивідуальну освітню траєкторію отримання знань, яка б враховувала, як індивідуальні потреби і здібності учня, так і його можливості.

Для впровадження Інтернет навчання в Україні створена законодавча та нормативна база, яка дозволяє навчання на відстані, тобто дистанційно. Так, у 1993 р. було затверджено указ президента «Про державну політику інформатизації України». На базі різних навчальних закладів створюються лабораторії для впровадження дистанційного навчання. З метою підключення користувачів телекомунікаційною мережею закладів освіти та науки України з координаційним «Центром Європейської інтеграції» була створена Українська науково-освітня мережа (УРАН). Активність існуючих центрів онлайн-навчання зросла після прийняття у 2000 р. наказу міністра освіти та науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти».

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку технології навчання за допомогою Інтернет-ресурсів дискутуються на багатьох міжнародних, регіональних науково-методичних конференціях, практичних семінарах, а також на сторінках міжнародних електронних науково-методичних журналів CALICO, Educational Technology Review, Computers and Education, Journal of Higher Education, Educational Technology&Society та ін.

Деякі дослідники акцентують увагу на комунікативних можливостях Інтернет-ресурсів, досліджують вплив Інтернет-комунікації на розвиток особистості користувача (А. Жичкина, С. Кінг, Е. Худолєєва та ін.). Однак не вирішеною частиною цього досить актуального питання залишається аналіз використання Інтернет-ресурсів із школярами в ЗОШ на гуманітарних предметах як педагогічної проблеми.

Формування цілей статті – проаналізувати засади використання різноманітних засобів Інтернет-ресурсів при навчанні старшокласників гуманітарним предметам в ЗОШ. Для вирішення вказаної мети поставили такі **завдання**: визначити умови Інтернет-середовища у навчально-виховному процесі ЗОШ, обґрунтувати засади використання Інтернет-ресурсів у навчанні школярів іноземної мови в ЗОШ.

Виклад основного матеріалу. На перше місце в профільному навчанні старшокласників виходить особистісна орієнтація освіти, що пов'язано з реалізацією активних форм взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу в єдиному інформаційно-освітньому середовищі. Саме таким середовищем стає Інтернет з його освітніми ресурсами, які можна розділити на: інформаційні джерела (електронні книги, фільми, презентації тощо), навчаючі системи – програмні педагогічні засоби для самопідготовки і самоконтролю знань (інтерактивні підручники, віртуальні комплекси, тренажери тощо), програмні продукти для створення цифрових освітніх ресурсів, оболонки для підтримки навчального процесу у глобальній мережі Інтернет.

Створення інформаційно-освітнього середовища в Інтернеті дозволяє реалізувати один із принципів демократизації освіти – доступність до якісної освіти: незалежно від місця проживання чи інших об'єктивних причин учень повинен не тільки отримати суму знань з предмету, а й сформувати достатній рівень компетенції, необхідний для подальшого його використання в професійній діяльності та продовженні освіти в галузі гуманітарних дисциплін.

Особливо це стає актуальним сьогодні, коли відчувається різниця у результатах зовнішнього незалежного оцінювання знань з гуманітарних предметів – історії України, української мови, іноземної мови учнів сільських і міських шкіл. Обмежена можливість заочного вивчення предметів гуманітарного циклу за програмою профільного навчання та підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання для випускників минулих років, які бажають вступити на гуманітарні спеціальності.

Пріоритетним в сучасній вищій і середній освіті має бути уміння самостійно добувати знання в безбережному освітньому середовищі. Саме Інтернет-середовище дозволяє організувати взаємодію студентів і викладачів, учнів і вчителів, що мотивує і стимулює на творчу, експериментальну навчально-виховну діяльність.

В зарубіжних і вітчизняних публікаціях використовуються терміни Інтернет-середовище, онлайн-ве, телекомунікаційне, дистанційне середовище [1, с. 79–82]. До перелічених термінів можна додати такі: «дистанційне навчання (distance education)»; «електронне навчання (E-learning)»; «засоби керування знаннями (knowledge management)».

Необхідно чітко розмежовувати терміни «Інтернет навчання» як процес, безпосередньо пов'язаний із технологіями навчання, і термін «Інтернет освіта» як процес і одночасно результат. Слід пам'ятати про некоректність використання терміна «Інтернет освіта», якщо ми говоримо про результат. До того ж, згідно з сучасним вітчизняним законодавством, в країні ще не існує дистанційної, на засадах Інтернет освіти, а є лише деякі форми дистанційного навчання [2].

Специфічними відмінностями Інтернет-середовища можна вважати географічний і часовий поділ суб'єктів навчання, а центральною ланкою дистанційного середовища визначати засоби телекомунікації, що дозволяють: організовувати діалоговий обмін між викладачем і студентом; використовувати для доставки навчальний матеріал в електронному вигляді; організовувати самостійне вивчення навчального матеріалу на відстані; демократизувати використання освітніх ресурсів, забезпечуючи доступ до них незалежно від географічного положення; індивідуалізувати навчання і забезпечувати досить ефективно, крім освітніх завдань, вирішення й інших, наприклад, пошук інформації, її обробку, узагальнення й аналіз, уміння орієнтуватися в незнайомій ситуації та вдосконалення своїх знань [3].

Застосування Інтернет-середовища може бути організаційно-педагогічною умовою процесу навчання, яке залежить від мети й завдань, поставлених у навчальному закладі. Це може бути доповнення додаткових традиційних засобів навчання засобами дистанційного середовища, до яких можна віднести такі засоби обміну інформацією як пошта, факс,

стаціонарний та мобільний телефон, радіо й телебачення, систему телекомунікацій (комп'ютерні мережі). Доставка й отримання навчальної інформації дистанційно, як правило, частково може здійснюватися або електронною поштою (текстові матеріали, CD-диски, дискети, аудіо-, відеокасети), а також за допомогою систем телекомунікацій, або, рідше, з використанням радіо й телебачення.

У переважній більшості автори використовують розробки програмного забезпечення для індивідуального навчання на персональному комп'ютері. Однак розвиток мережі Інтернет, а з ним і Інтернет-ресурсів, вимагає створення принципово нових засобів навчання, пов'язаних з використанням комп'ютерів у мережах. Для цього потрібне як інше системне програмне забезпечення, так і цифрові освітні ресурси, створені на мовах програмування, адаптованих до Інтернету.

Водночас, незважаючи на різнопланові дослідження, жоден із названих підходів цілком не забезпечує дослідження дидактичних умов навчання гуманітарних дисциплін школярів ЗОШ за допомогою Інтернет-ресурсів. Отже, існує певне протиріччя між потребою сучасного суспільства в навчанні школярів за допомогою Інтернет-ресурсів і відсутністю науково-обгрунтованих виявлених дидактичних умов такого навчання в ЗОШ, що вимагає індивідуалізації і диференціації навчання школярів з різним особистісним досвідом, мотивацією, потребами, інтересами, базовими компетенціями. Таке протиріччя виступає у сучасній ЗОШ, у якій іноді самі вчителі не завжди володіють основами використання більшості засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

З нашого погляду, переваги використання ресурсів Інтернету у навчанні наступні: доступ до всіх ресурсів (як до інструмента для створення занять і досягнення освітніх цілей); регулярний характер сприяння навчанню; удосконалювання спілкування й інтелектуального обміну; забезпечення існуючим світовим досвідом; Інтернет як ігровий елемент навчання.

Протягом проведеного нами дослідження у ЗОШ ми визначили переваги Інтернет-уроків для школярів: навчання і робота в класі в команді; співробітництво у вирішенні освітніх проблем; робота в шкільних групах поза класом; передбачуваний аналіз отриманої інформації і створення власних навчальних продуктів. Основу для створення уроку з залученням Інтернет-ресурсів вважаємо наступну: 1) Використання поточних уроків педагогів, можливість відновлення змісту уроків матеріалами з Інтернет. 2) Персональні і колективні визначені плани, інтегровані уроки, авторські розробки, інноваційні ідеї, що виграють у наповненні і наберуть силу і швидкість для досягнення кінцевої мети, поповнюючи свій зміст освітніми ресурсами Інтернет. 3) Вивчення досвіду й адаптація наявних планів Інтернет-уроків інших учителів для власного використання [4, с. 202-204].

Щодо вивчення іноземної мови ми радимо використовувати багаторівневий навчально-методичний комплекс REWARD. Він відповідає всім вимогам до іншомовних онлайн-програм, що дає змогу здійснити критичний аналіз впровадження дистанційних послуг комп'ютерних навчальних програм. Зокрема в ньому є всі широкі можливості, які дає в цьому аспекті Інтернет навчання, де можна вільно спілкуватися не тільки з тьютором, але й між собою всім, хто вивчає іноземну мову, виконуючи усні й письмові творчі завдання, працюючи з англійськими текстами новин, беручи участь в іншомовних лінгвістичних іграх онлайн тощо.

Використання мультимедійних навчальних програм як програмного забезпечення дистанційного середовища підвищує ефективність різнорівневого навчання. За допомогою дистанційного середовища можна брати участь в міжнародних Інтернет-проектах, проводити дослідницьку діяльність, бути активними учасниками Інтернет-олімпіад, творчих конкурсів. Таке середовище сприяє використанню Інтернет-ресурсів, створенню власних мультимедійних презентацій, використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в дистанційному середовищі в освітньому процесі з'явилося завдяки поширенню варіативних моделей навчання у ЗОШ і професійної підготовки у ВНЗ: проведення навчання з використанням навчальних мультимедійних курсів на CD-ROM та проведення навчання з застосуванням навчальних ресурсів мережі Інтернет.

Наприклад, для роботи з теми „Кіно” на заняттях з англійської мови впроваджуємо матеріали з <http://www.filmsite.org/films.html>, якщо треба одержати інформацію про акторів, довідатися про рецензії на фільм, про жанр фільму, режисера, премія фільму, про історію створення фільму, про автора сценарію, про те, за якими мотивами було створено сценарій (якщо це літературний сценарій); у будь-який момент можна зупинитися на перехрестній ссилці, перейти до інших сторінок і т.д. Для роботи з теми „Медія, газети, журнали” необхідний постійний доступ до свіжої інформації. Наприклад, на сайті <http://www.surry.ac.uk/ELI/tr.html> мається останній номер багатьох газет світу. Електронні журнали для викладачів і вчителів іноземних мов оновлюються кожен місяць або частіше: наприклад, журнал з тестування «Electronic Journal on Testing» оновлюється два-три рази на місяць.

Безумовно, досягнення максимально ефективного сполучення наявного інформаційного педагогічного ядра й освітніх Інтернет-ресурсів вимагає великої підготовчої роботи педагога. У першу чергу, це пошук і оцінка якості навчальної інформації в Інтернеті. Крім того, дуже важливий так названий людський фактор, а попросту – бажання педагога удосконалити власну професійну діяльність [5, 6].

Наприкінці дослідження ми дійшли **висновку**, що Інтернет-середовище може бути організаційно-педагогічною умовою навчально-виховного процесу у ЗОШ при вивченні гуманітарних предметів, таке середовище сприяє поширенню інформаційно-комунікаційних технологій, використанню їх засобів (навчальні CD-диски, мультимедійне програмно-методичне забезпечення, використання аудіо-, відеоматеріалів, телевізійних навчальних програм, Інтернету), сприяє розв'язанню проблеми навчання у ЗОШ. Інтернет-ресурси сприяють ефективності й результативності навчально-виховного процесу у ЗОШ, є основою для оновлення навчальних матеріалів з гуманітарних дисциплін, засобів, форм, прийомів навчання.

Резюме. У статті розглядаються засади використання різноманітних засобів Інтернет-ресурсів при навчанні старшокласників гуманітарним предметам в ЗОШ. Визначено основу створення Інтернет-середовища у навчально-виховному процесі ЗОШ при опануванні гуманітарних дисциплін, обгрунтовано використання засобів Інтернет-ресурсів у навчанні школярів іноземної мови в ЗОШ. **Ключові слова:** засоби Інтернет-ресурсів, навчання, старшокласник, гуманітарний предмет, ЗОШ.

Резюме. В статье рассмотрены основы использования разнообразных средств Интернет-ресурсов при обучении старшекласников гуманитарным предметам в школе. Обозначена основа создания Интернет-среды в учебно-воспитательном процессе школы при обучении гуманитарным предметам, обосновано использование средств Интернет-ресурсов в обучении учеников иностранному языку в школе. **Ключевые слова:** средства Интернет-ресурсов, обучение, старшекласник, гуманитарный предмет, школа.

Summary. In the article the underpinnings of usage different means of Internet resources to learn schoolchildren humanitarian subjects at school are considered. The principles of creation Internet environment for learning humanitarian subjects at school are analyzed; the usage of means of Internet resources to learn schoolchildren a foreign language at school is based. **Keywords:** means of Internet resources, learning, schoolchildren, humanitarian subject, school.

Література

1. Танась М. Дистанційна освіта в дидактичній концепції / М. Танась // Вища освіта України. – 2003. – №1. – С. 73–82.
2. Костікова І. І. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... докт. пед. наук. / І. І. Костікова. – Х., 2008. – 544 с.
3. Кіріленко О.Г. Педагогічні умови підготовки викладачів вищих технічних навчальних закладів до організації дистанційного навчання: авт. ... дис. канд. пед. наук. / О.Г. Кіріленко – Х., 2008. – 21 с.
4. Титова С. В. Сокровища Інтернета для преподавателей иностранных языков / С. В. Титова // Вестник Московского университета. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – № 4. – С. 202-204.
5. Жуковська Д.В. Педагогічне керівництво процесом дистанційного навчання школярів ЗОШ / Д.В. Жуковська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Вип. 26, (частина 2). – Ялта, 2010. – с. 193–198.
6. Жуковська Д.В. Навчання гуманітарних дисциплін старшокласників загальноосвітньої школи засобами Інтернет-ресурсів / Д.В.Жуковська // Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць. За ред. І.Ф.Прокопенка, В.І.Лозової. – Харків: Цифрова друкарня №1, 2012. – с. 3–8.